

Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae
Rok 21, Nr 3/2017, tom II
Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Myśl ekonomiczna, spółdzielczość, bankowość, samorządność

Sławomir Juszczyk¹, Rafał Balina², Marta Idasz-Balina³

WEWNĘTRZNE UWARUNKOWANIA DZIAŁALNOŚCI PROSPOŁECZNEJ BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH W POLSCE

Streszczenie: Celem głównym badań było określenie czynników wewnętrznych charakteryzujących wielkość wsparcia przekazywanego na rzecz społeczności lokalnych w ramach działalności związanej ze społeczną odpowiedzialnością biznesu przez polskie banki spółdzielcze. Badania przeprowadzono na grupie 56 banków spółdzielczych, co stanowiło blisko 10% wszystkich banków spółdzielczych działających w Polsce. Na podstawie przeprowadzonych badań stwierdzono, że działalność prospołeczna banków spółdzielczych uwarunkowana była przede wszystkim wielkością banku. Ponadto stwierdzono, że banki spółdzielcze decyzyje na temat wielkości środków przekazywanych na cele społeczne podejmują w oparciu o bieżącą sytuację, (tj. aktualnego zysku, wielkości obliża kredytowego oraz liczby klientów) oraz z uwzględnieniem zachowania bezpieczeństwa finansowego wyrażonego poziomem współczynnika wypłacalności z roku ubiegłego.

Słowa kluczowe: działalność społeczna, bank spółdzielczy, czynniki wewnętrzne, efektywność

Wstęp

Banki spółdzielcze należą do grona podmiotów ekonomii społecznej, gdyż obok realizacji celów ekonomicznych ważnym elementem ich działalności jest realizacja misji społecznej, ponieważ funkcjonowanie banków spółdzielczych nie opiera się wyłącznie na ich dążeniu do maksymalizacji zysku, jak to ma miejsce w przypadku

¹ Prof. dr hab. Sławomir Juszczyk, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

² Dr Rafał Balina, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

³ Mgr Marta Idasz-Balina, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie.

banków komercyjnych, ale w swojej działalności zaspokajają przede wszystkim potrzeby udziałowców i społeczności lokalnej a także dążą do rozwoju rynków lokalnych na terenie, na którym prowadzą działalność. Dlatego też, należy zauważyć, że banki spółdzielcze różnią się od banków komercyjnych między innymi pod względem formy prawnej, celów biznesowych, wielkości oraz historii. Co ważniejsze, podstawowe działania banków spółdzielczych opierają się na solidarności i współpracy w ramach lokalnych społeczności, które mają za zadanie wspieranie rozwoju obszarów wiejskich oraz małych miastach⁴, przez co przyczyniają się do zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich.

Banki spółdzielcze mimo sformalizowania zagadnień związanych ze społeczną odpowiedzialnością biznesu, w postaci normy ISO 2600⁵ od dawna miały wpisane w swoją misję, działanie nastawione na zaspokajanie potrzeb swoich członków, klientów oraz rozwój środowiska lokalnego. Przykłady dotyczące definiowania misji, korespondujących bezpośrednio z ideą społecznej odpowiedzialności biznesu przez banki spółdzielcze zamieszczono w tabeli 1.

Tabela 1. Przykładowe definicje misji banków spółdzielczych

Misja
„Misją Banku Spółdzielczego w Płońsku jest zdobywanie i utrzymanie zaufania i lojalności klientów oraz zapewnienie satysfakcji pracownikom i udziałowcom”.
„Efektywnie, profesjonalnie i kompleksowe zaspokajanie potrzeb finansowych klientów indywidualnych, instytucjonalnych i samorządowych”.
„Misją Banku jest być najbliższym i zaufanym partnerem swoich Klientów, powiernikiem oszczędności, świadczącym kompleksowe, profesjonalne i efektywne usługi finansowe”.
„Rozwijamy się wspólnie dzięki zaufaniu”

Źródło: Badania własne.

Jak wynika z przeprowadzonych analiz, znacząca część banków spółdzielczych deklaruje w ramach swojej misji zaspokojenie potrzeb finansowych swoich klientów, dbałość o rozwój społeczności lokalnych oraz rozwój i ulepszanie świadczonych usług w celu zaspokojenia oczekiwań swoich członków i klientów. Z tego wynika, że atutem banków spółdzielczych jest ich lokalny charakter, który może być wykorzystany np. w rozwoju przedsiębiorczości, rozwiązywaniu problemu bezrobocia, ochrony środowiska oraz innych działaniach, służących aktywizacji gospodarczej i społecznej obszarów, na terenie których prowadzą działalność.

Rozpatrując wymiar społeczny działalności banków spółdzielczych w pierwszej kolejności należy podkreślić niedoskonałość działań informacyjnych, zarówno na poziomie samych spółdzielni, jak i całego sektora bankowości spółdzielczej⁶. Mimo wskazywania na społeczny kontekst funkcjonowania tych banków, ocena ich

⁴ M. Bąk, P. Kulawczuk, *Spoleczna odpowiedzialność instytucji finansowych*, Warszawa 2009.

⁵ *Dobre partnerstwo - teoria a praktyka: jak instytucje finansowe budują współpracę na korzyść lokalnych społeczności*, Instytut Jagielloński, Warszawa 2014.

⁶ R. Balina, *Efektywność banków spółdzielczych w zależności od charakteru prowadzonej działalności*, „Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu”, 15 (3), 2013.

działalności w dalszym ciągu dokonywana jest przede wszystkim w wymiarze finansowym, podczas gdy całościowa ocena ich funkcjonowania powinna uwzględniać również wymiar społeczny⁷. Mając zaś na uwadze różne znaczenia społecznych aspektów działalności poszczególnych instytucji, uwzględnienie w ocenie również społecznego wymiaru działalności banków spółdzielczych dałoby pełniejszy obraz efektów ich działalności⁸. Pozwoliłoby to również między innymi na uwzględnienie w ocenie ekonomicznej, trudniejszych warunków prowadzenia działalności przez banki spółdzielcze, to znaczy na terenach wiejskich i miejsko-wiejskich. W związku z tym na poziomie sektorowym do oceny wymiaru społecznego działalności banków spółdzielczych, istotne byłoby gromadzenie informacji uwypuklających społeczny charakter bankowości spółdzielczej i ich upublicznianie⁹. Przykładowo, Europejskie Stowarzyszenie Banków Spółdzielczych w publikowanych danych statystycznych, oprócz grupy wskaźników typowo ekonomiczno-finansowych, prezentuje grupę wskaźników dotyczących społecznego wymiaru bankowości spółdzielczej takich jak: dynamika wzrostu liczby członków, udział nadwyżki finansowej przeznaczonej na cele społeczne, czy np. wskaźnik udziału członków w walnym zgromadzeniu¹⁰.

Społeczny wymiar działalności, który powinien być wykorzystany przy ocenie banku spółdzielczego powinien składać się z takich zasad jak¹¹:

- wyraźna orientacja na społecznie użyteczny cel przedsięwzięcia,
- oddolny, obywatelski charakter inicjatywy,
- specyficzny, możliwie demokratyczny system zarządzania,
- partycypacyjny charakter działania,
- ograniczona dystrybucja zysków.

Należy jednak pamiętać, że powyższy zestaw zasad nie musi zostać spełniony w całości aby przedsiębiorstwo uznać za prospołeczne. Również od przedsięwzięcia zaliczanego do sektora ekonomii społecznej nie wymaga się spełnienia wszystkich kryteriów, lecz tylko większości z nich. Problemem związanym z określeniem użyteczności społecznej działalności banków spółdzielczych jest rozstrzygnięcie czy podstawowym motywem funkcjonowania banków jest interes ekonomiczny przejawiający się wysokim poziomem efektywności finansowej czy też jest on jedynie instrumentem dla realizacji celów społecznych¹². Przykładem takiego stanu rzeczy jest to, że w Polsce tylko 27% spółdzielni deklaruje cele społeczne jako najważniejsze

---

⁷ D. Campbell, G. Moore, M. Metzger, *Corporate philanthropy in the UK 1985-2000: Some empirical findings*, Journal of Business Ethics 39(1/2), 2002.

⁸ R. Balina, O. Kowalski, J. Różyński, K. Malesa, *Trends in Polish cooperative banking sector as seen by its management*, China-USA Business Review, 13 (3), 2014.

⁹ L.S. Miles, M.P. Munilla, *The corporate social responsibility continuum as a component of stakeholder theory*. Business and Society Review, 110(4), 2005.

¹⁰ J. Szambelańczyk, *Banki spółdzielcze w Polsce w procesach zmian systemowych*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2006; J. Hausner (red.) *Przedsiębiorstwa społeczne w Polsce. Teoria i praktyka*. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.

¹¹ T. Cannon, *Corporate responsibility*, Pitman Publishing, London 1992.

¹² A.B. Carroll, *Managing ethically with global stakeholders: A present and future challenge*, The Academy of Management Executive 18(2), 2004.

motywy podejmowanie działalności gospodarczej. Jednak najważniejszym motywem, wskazywanym przez kierownictwo spółdzielni jest poprawa sytuacji materialnej jej członków i pracowników.

Kolejnym elementem związanym ze społecznym charakterem bankowości społecznej jest to, że cele społeczne mogą być deklarowane i realizowane w odniesieniu do lokalnego środowiska tj. określonej społeczności¹³. Omawiana reguła przejawia się tym, że banki spółdzielcze najczęściej ograniczają zasięg swojej działalności społecznej do terenu, na którym prowadzą działalność i dystrybucję usług. Dlatego też w swoich deklaracjach strategicznych banki te często wskazują kwestie zaspokajania potrzeb swoich członków i klientów, ale tylko w środowisku lokalnym¹⁴. Istotne jest jednak, aby w ślad za określonymi deklaracjami, tworzone były i udostępnianie społeczeństwu informacje o faktycznie podejmowanych działaniach społecznych. Wydaje się, że brak wiedzy o podejmowanych działaniach społecznych i specyfice funkcjonowania banków spółdzielczych może być przyczyną niedostrzegania ich funkcji społecznych¹⁵. W praktyce cele społeczne realizowane są między innymi poprzez świadczenie usług finansowych na terenie ekonomicznie trudnym, oferowanie usług finansowych, w tym kredytów dla finansowo słabszych klientów, przeciwdziałanie wykluczeniu finansowemu, propagowanie korzystania z usług bankowych oraz wszechstronne wspieranie społeczności lokalnych.

Material i metody

Celem głównym badań było określenie wpływu czynników wewnętrznych na wielkość wsparcia przekazywanego na rzecz społeczności lokalnych w ramach działalności związanej ze społeczną odpowiedzialnością biznesu banków spółdzielczych w Polsce. Mając na uwadze skuteczne rozpoznanie podjętego zagadnienia do badań przyjęto siedmioletni okres badawczy obejmujący lata 2009-2015, tj. począwszy od pierwszego pełnego roku po wystąpieniu kryzysu finansowego. Mając na uwadze realizację przyjętego celu wykorzystano dane pierwotne i wtórne.

Dane pierwotne zgromadzono podczas badania ankietowego przeprowadzonego wśród zarządzających bankami spółdzielczymi oraz klientów banków spółdzielczych. Badania prowadzono w II połowie 2016 roku. W pierwszym etapie badań ankiety wysłano pocztą elektroniczną do wszystkich banków spółdzielczych funkcjonujących w Polsce według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku. Wypełnione ankiety otrzymano z 62 banków spółdzielczych, przy czym w przypadku 6 banków zawierały one istotne braki, które spowodowały wyłączenie tych podmiotów z badań. Ostatecznie do badań wykorzystano dane pochodzące z 56 banków spółdzielczych, co stanowiło blisko 10% populacji generalnej. Wtórne źródła danych stanowiły sprawozdania

---

¹³ T.J. Chemmanur, P. Fulghieri, *Investment bank reputation, information production, and financial intermediation*, Journal of Finance, March, 49(14), 1994.

¹⁴ L.M. McDonaldd, S. Rundle-Thiele, *Corporate social responsibility and bank customer satisfaction*, International Journal of Bank Marketing, 26(3), 2008.

¹⁵ D. Korenik, *Odpowiedzialność banku komercyjnego. Próba syntezy*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009.

finansowe zawarte w Monitorze Spółdzielczym B, dane statystyczne Komisji Nadzoru Finansowego i GUS, dane statystyki masowej dotyczące Unii Europejskiej oraz Polski a także dane liczbowe badanych banków.

W celu właściwego zaprezentowania uzyskanych wyników, wykorzystano między innymi: opisy zjawisk ekonomicznych, tabele, schematy, rysunki słupkowe oraz rysunki kołowe. Łącznie wykorzystane metody prezentacji wyników pozwoliły na przystępne przedstawienie uzyskanych rezultatów badań.

W celu określenia zależności między wybranymi zmiennymi wykorzystano współczynnik korelacji linowej Pearsona¹⁶ oraz następujące wzory¹⁷:

- współczynnik korelacji między zmienną objaśnianą a zmienną objaśniającą:

$$r_m = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y}) \cdot (x_{mi} - \bar{x}_m)}{\sqrt{\sum_{i=1}^n (y_i - \bar{y}) \cdot \sum_{i=1}^n (x_{mi} - \bar{x}_m)^2}}$$

- średnia arytmetyczna zmiennej objaśniającej:

$$\bar{x}_l = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_{li}$$

- średnią arytmetyczną zmiennej objaśnianej:

$$\bar{y}_l = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n y_{li}$$

gdzie:

r_m – współczynnik korelacji między zmienną objaśniającą i objaśnianą,

r_{lm} – współczynnik korelacji między zmiennymi objaśniającymi,

y_i – wartość i -tej zmiennej objaśnianej,

x_i – wartość i -tej zmiennej objaśniającej,

n – liczba zmiennych branych pod uwagę.

Otrzymane wyniki zapisano w postaci macierzy korelacji zgodnie z poniższymi zapisami:

$$R = \begin{bmatrix} 1 & r_{12} & r_{13} & \dots & r_{1k} \\ r_{21} & 1 & r_{23} & \dots & r_{2k} \\ r_{31} & r_{32} & 1 & \dots & r_{3k} \\ \dots & \dots & \dots & 1 & \dots \\ r_{k1} & r_{k2} & r_{k3} & \dots & 1 \end{bmatrix}$$

gdzie:

R – macierz współczynników korelacji między zmiennymi objaśniającymi.

¹⁶ B. Borkowski, H. Dudek, W. Szczęśny, *Ekonometria. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2003.

¹⁷ T. Grabiński, S. Wydymus, A. Zeliaś, *Metody doboru zmiennych w modelach ekonometrycznych*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1982.

Należy nadmienić, że do oceny modeli regresji liniowej przy wykorzystaniu współczynnika korelacji wykorzystano podział istotności zależności korelacyjnych zaproponowany przez Starzyńską, zgodnie z którym przyjmuje się, że wartość współczynnika korelacji do 0,2 wskazuje na zależność niewyraźną. W przypadku, gdy współczynnik korelacji kształtuje się powyżej 0,2 do 0,4 oznacza to zależność wyraźną, ale niską. Za korelację umiarkowaną uznaje się związek, gdy wartość współczynnika korelacji wynosi powyżej 0,4 do 0,7. W przypadku zaś, gdy wartość współczynnika jest w przedziale powyżej 0,7 do 0,9 uznaje się, że korelacja między cechami jest znacząca, a w przypadku, gdy przekroczy ona poziom 0,9 uznaje się zależność korelacyjną za bardzo silną¹⁸.

Wyniki i dyskusja

Mając na uwadze realizację celu głównego podjęto próbę ustalenia wpływu wybranych czynników na wielkość wsparcia przekazywanego przez banki spółdzielcze na rzecz społeczności lokalnych, w ramach działalności związanej ze społeczną odpowiedzialnością biznesu. W tym celu określono zależności korelacyjne między wybranymi czynnikami charakteryzującymi banki spółdzielcze takimi jak: zysk netto [tys. zł], ROA [%], ROE [%], C/I, NPL [%], TCR [%], suma bilansowa [tys. zł], fundusze własne ogółem [tys. zł], depozyty ogółem [tys. zł], kredyty ogółem [tys. zł], liczba rachunków ogółem [szt.], liczba członków banku [szt.] – z jednej strony, a z drugiej: ogólną kwotą środków przekazywanych na działalność prospołeczną przez bank [tys. zł], liczbą wspieranych inicjatyw prospołecznych [szt.], udziałem środków przekazywanych na działalność prospołeczną przez bank w jego zysku netto.

Z przeprowadzonych badań wynika, że udział kwot przekazywanych na działalność prospołeczną w zysku był najbardziej skorelowany z poziomem funduszy własnych i wynosił 27%. Poziom ten był również zauważalny w przypadku sumy bilansowej (-26,2%), depozytów ogółem (-26,4%) oraz kredytów ogółem (25,8%). Wyniki te wskazują na istnienie wyraźnej, ale niskiej zależności korelacyjnej między tymi zmiennymi. Warto zauważyć, że we wszystkich przypadkach współczynnik korelacji był ujemny, co może wskazywać, że wraz ze wzrostem wielkości banku wyrażonej sumą bilansową, wielkością funduszy, depozytów ogółem, kredytów ogółem i zysku netto malał procentowy udział środków przeznaczanych przez dany bank na działalność społeczną w zysku netto. Nie oznacza to, że malały kwoty przeznaczane na działalność prospołeczną, gdyż kwoty te rosły, z tym, że ich dynamika była mniejsza niż dynamika zysku. W przypadku pozostałych zmiennych poziom korelacji był nieistotny statystycznie.

Dokonując analizy zależności korelacyjnej między badanymi cechami banku a liczbą wspartych przez bank inicjatyw stwierdzono tylko w przypadku jednej zmiennej, określającej poziom ROE, zależność ta była wyraźna, ale niska. Warto zauważyć, że w tym przypadku współczynnik korelacji był dodatni, co oznaczało, że wraz ze wzrostem rentowości funduszy własnych banku spółdzielczego, rosła

---

¹⁸ W. Starzyńska, *Podstawy statystyki*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2006.

liczba wspieranych przez niego inicjatyw prospołecznych. Warto dodać, że najwyższy poziom ROE występuje zazwyczaj w bankach małych i przeważnie na terenach wiejskich. W przypadku natomiast pozostałych zmiennych, poziom zależności korelacyjnej był niski.

Tabela 2. Tabela korelacji liniowej Pearsona między wybranymi cechami

Wyszczególnienie	Suma bilansowa [tys. zł]	Fundusze własne ogółem [tys. zł]	Depozyty ogółem [tys. zł]	Kredyty ogółem [tys. zł]	Liczba rachunków ogółem [szt.]	Liczba członków banku [szt.]
Udział kwoty darowizn w zysku [%]	-26,2%	-27,0%	-26,4%	-25,8%	-13,1%	-15,7%
Liczba darowizn [szt.]	-4,4%	-5,6%	-3,5%	-5,3%	7,6%	-2,8%
Kwota darowizn ogółem [zł]	19,1%	19,3%	18,8%	21,4%	30,1%	4,5%

Źródło: Badania własne.

Tabela 3. Tabela korelacji liniowej Pearsona między środkami przeznaczonymi na działalność prospołeczną przez badane banki spółdzielcze a poziomem ich efektywności

Wyszczególnienie	Zysk netto [tys. zł]	ROA [%]	ROE [%]	C/I	NPL [%]	TCR [%]
Udział kwoty darowizn w zysku [%]	-26,6%	-8,0%	-14,2%	-12,8%	-4,1%	7,4%
Ogółem liczba darowizn [szt.]	4,2%	-2,1%	23,7%	-10,4%	-1,9%	-12,8%
Kwota darowizn ogółem [zł]	26,9%	-3,3%	10,9%	-4,9%	8,3%	-27,0%

Źródło: Badania własne.

Interesującym zagadnieniem była zależność między kwotą przekazanych darowizn a wybranymi cechami określającymi bank. W tym przypadku istotny poziom korelacji zaobserwowano w przypadku takich zmiennych jak: liczba rachunków klientów banku, zysk netto, kredyty ogółem oraz poziom współczynnika wypłacalności. Jeśli chodzi o kwotę darowizn ogółem, to najwyższy poziom korelacji odnotowano w przypadku liczby rachunków klientów w banku – poziom 30% oznacza, że im więcej klientów posiadał bank, tym więcej środków przeznaczał na cele społeczne. Może to być związane z chęcią pozyskania przez bank większej liczby klientów oraz utrzymaniem dotychczasowych klientów banku. W przypadku zmiennych określonych, jako zysk netto oraz TCR, współczynnik korelacji względem ogólnej kwoty przeznaczonej przez bank na cele społeczne wyniósł blisko 27%, przy czym

w przypadku zysku netto był on dodatni a w przypadku TCR był ujemny. Może to wskazywać na to, że banki spółdzielcze, które uzyskiwały wyższe wyniki finansowe chętniej dzieliły się nim ze społecznościami na obszarze prowadzonej działalności. W przypadku TCR oznaczało, że wraz ze wzrostem łącznego współczynnika kapitałowego banki przeznaczały mniejszą kwotę na działania prospołeczne. Mogło to wynikać z tego, że wzrost łącznego współczynnika kapitałowego po części wpływa na obniżenie rentowności działalności bankowej, co zazwyczaj skutkuje zmniejszeniem również działań na rzecz społeczności lokalnych.

Tabela 4. Tabela korelacji liniowej Pearsona między środkami przeznaczonymi na działalność prospołeczna przez badane banki spółdzielcze a wybranymi cechami z opóźnieniem rzędu t-1

Wyszczególnienie /	Suma bilansowa [tys. zł]	Fundusze własne ogółem [tys. zł]	Depozyty ogółem [tys. zł]	Kredyty ogółem [tys. zł]	Liczba rachunków ogółem [szt.]	Liczba członków banku [szt.]
Udział kwoty darowizn w zysku [%]	-27,0%	-27,6%	-26,6%	-27,7%	-19,8%	-20,1%
Ogółem liczba darowizn [szt.]	-12,7%	-14,8%	-11,5%	-14,4%	-3,2%	-13,5%
Kwota darowizn ogółem [zł]	9,2%	8,9%	9,5%	10,8%	12,8%	-11,9%

Źródło: Badania własne.

W dalszym etapie prac dokonano oceny zależności korelacyjnych między badanymi cechami przy założeniu opóźnień rzędu t-1 oraz t-2. Co oznaczało badanie zależności korelacyjnej między udziałem kwoty darowizn w zysku netto, ogólnej liczby darowizn oraz kwoty darowizn ogółem z badanego roku (t) z cechami opisującymi badane banki z roku poprzedniego (t-1) oraz z przed dwóch lat (t-2). Miało to na celu określenie czy działania podejmowane przez badane banki spółdzielcze były skutkiem aktualnej sytuacji banku czy też wynikały z sytuacji banku z lat poprzednich. Wyniki badań przedstawiono w tabelach 4-7.

W przypadku udziału kwoty darowizn na cele społeczne w zysku netto banku spółdzielczego stwierdzono, że niezależnie od okresu analizy istotnie statystycznie były takie same zmienne tj.: suma bilansowa, fundusze własne, depozyty ogółem, kredyty ogółem, zysk netto. Dodatkowo w przypadku analiz dotyczących okresu t-1 oraz t-2 istotna okazała się zmienna określająca liczbę członków banku. Szczegółowa analiza wyników przedstawionych w tabelach 3-7 wykazała, że bezwzględna wartość współczynnika korelacji między istotnymi cechami a analizowaną zmienną, tj. udziału kwoty darowizn w zysku netto, zwiększała się wraz z okresem opóźnień, oznacza to, że największy poziom współczynnika korelacji odnotowano w przypadku opóźnień wynoszących dwa lata (t-2). Może to wskazywać, że banki

spółdzielcze w sposób świadomy zarządzają działaniami z zakresu społecznej odpowiedzialności biznesu i w sposób racjonalny kreują strategię w tym zakresie.

Tabela 5. Tabela korelacji liniowej Pearsona między środkami przeznaczonymi na działalność prospołeczną przez badane banki spółdzielcze a poziomem ich efektywności z opóźnieniem rzędu t-1

Wyszczególnienie	Zysk netto [tys. zł]	ROA [%]	ROE [%]	C/I	NPL [%]	TCR [%]
Udział kwoty darowizn w zysku [%]	-27,1%	-11,9%	-10,3%	-15,1%	-21,3%	-0,9%
Ogółem liczba darowizn [szt.]	-5,1%	-3,8%	24,3%	-7,7%	-7,9%	-20,4%
Kwota darowizn ogółem [zł]	19,1%	-3,0%	14,9%	-13,4%	2,8%	-35,3%

Źródło: Badania własne

Tabela 6. Tabela korelacji liniowej Pearsona między środkami przeznaczonymi na działalność prospołeczną przez badane banki spółdzielcze a wybranymi cechami z opóźnieniem rzędu t-2

Wyszczególnienie	Suma bilansowa [tys. zł]	Fundusze własne ogółem [tys. zł]	Depozyty ogółem [tys. zł]	Kredyty ogółem [tys. zł]	Liczba rachunków ogółem [szt.]	Liczba członków banku [szt.]
Udział kwoty darowizn w zysku [%]	-27,4%	-27,8%	-28,3%	-28,0%	-18,7%	-22,5%
Ogółem liczba darowizn [szt.]	-14,5%	-17,5%	-14,5%	-15,7%	-9,0%	-10,9%
Kwota darowizn ogółem [zł]	7,3%	6,6%	5,7%	10,4%	12,9%	-10,1%

Źródło: Badania własne.

W przypadku wyników dotyczących czynników najsilniej skorelowanych z ogólną liczbą wspartych inicjatyw przez badane banki spółdzielcze stwierdzono, że istotne okazały się trzy zmienne. Pierwsza z nich dotyczyła ROE, które osiągnęło najwyższy poziom współczynnika korelacji przy opóźnieniu rzędu pierwszego (24,3%), co mogło wskazywać na to, że banki spółdzielcze wyraźnie uzależniają liczbę wspieranych inicjatyw od poziomu rentowności funduszy własnych z roku ubiegłego.

Drugą zmienną, która miała wyraźny poziom współczynnika korelacji względem liczby podejmowanych działań prospołecznych, był wskaźnik NPL (non-performing loans) określający pośrednio poziom ryzyka podejmowanego przez bank w działalności kredytowej. Co ważne współczynnik ten był istotny w przypadku opóźnienia rzędu drugiego i miał ujemną wartość. Może to oznaczać, że na skutek

błędnie podjętych decyzji kredytowych z poprzednich okresów oraz problemów ze spłatą kredytów przez klientów banków, banki są zmuszone do tworzenia dodatkowych rezerw na ten cel ograniczają zakres podejmowanych działań prospołecznych na obszarze swojej działalności. Trzecią zmienną, która była wyraźnie była związana z wyjaśnianiem zmienności liczby wspartych finansowo działań społecznych przez banki spółdzielcze był współczynnik wypłacalności z roku poprzedniego (t-1). Taka sytuacja może wskazywać, że banki w celu konieczności zapewnienia bezpieczeństwa finansowego swoim klientom, częściowo rezygnowały ze wspierania dużej liczby działań prospołecznych

Tabela 7. Tabela korelacji liniowej Pearsona między środkami przeznaczonymi na działalność prospołeczną przez badane banki spółdzielcze a poziomem ich efektywności z opóźnieniem rzędu t-2 (dwóch lat)

Wyszczególnienie	Zysk netto [tys. zł]	ROA [%]	ROE [%]	C/I	NPL [%]	TCR [%]
Udział kwoty darowizn w zysku [%]	-27,6%	-6,5%	-7,7%	-11,3%	-13,2%	7,0%
Ogółem liczba darowizn [szt.]	-9,3%	-5,7%	11,4%	-13,1%	-27,8%	-19,1%
Kwota darowizn ogółem [zł]	21,8%	1,4%	8,3%	-11,7%	1,8%	-31,7%

Źródło: Badania własne.

Podsumowanie

Celem głównym badań było określenie czynników wewnętrznych charakteryzujących wielkość wsparcia przekazywanego na rzecz społeczności lokalnych w ramach działalności związanej ze społeczną odpowiedzialnością biznesu przez polskie banki spółdzielcze. Badania przeprowadzono na grupie 56 banków spółdzielczych, co stanowiło blisko 10% wszystkich banków spółdzielczych działających w Polsce. Nie zachowano jednak wymogu losowości próby, w związku z tym uzyskane wyniki badań nie mogą być uogólniane na wszystkie banki spółdzielcze prowadzące działalność w Polsce. Niemniej mogą one stanowić pomocnicze źródło informacji dla kierownictwa i członków banków spółdzielczych przy podejmowaniu decyzji dotyczących wsparcia działalności społecznej w warunkach lokalnych. Na podstawie przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski.

1. Udział kwot darowizn w zysku banku był zdeterminowany przede wszystkim wielkością banku (tj. sumą bilansową, funduszami własnymi, depozytami ogółem i kredytami ogółem) oraz poziomem zysku netto.
2. Wartości współczynnika korelacji między wyżej wymienionymi cechami we wszystkich przypadkach były ujemne, co może świadczyć o tym, że większe banki proporcjonalnie mniej środków przeznaczały na działalność prospołeczną

skierowaną na rzecz społeczności i rynków lokalnych a tym samym banki mniejsze, częściej zlokalizowane na terenach wiejskich przeznaczały większą część zysku na rzecz społeczności lokalnej, niemniej nie oznacza to, że kwoty były większe w porównaniu do większych banków spółdzielczych.

3. Badania wykazały, że w przypadku ogólnej kwoty środków przekazanych na działalność społeczną przez banki spółdzielcze najsilniej skorelowane okazały się następujące zmienne: kredyty ogółem, liczba klientów banku oraz zysk netto z roku udzielenia wsparcia. Ponadto istotny był poziom współczynnika wypłacalności (TCR) z roku poprzedniego. Przyczyną zjawiska może być to, że banki spółdzielcze decyduje na temat wielkości środków przekazywanych na cele społeczne podejmują w oparciu o bieżącą sytuację, (tj. według aktualnego zysku, wielkości obliża kredytowego oraz liczby klientów) oraz z uwzględnieniem zachowania bezpieczeństwa finansowego wyrażonego poziomem współczynnika wypłacalności z roku ubiegłego.

Bibliografia

- Balina R., *Efektywność banków spółdzielczych w zależności od charakteru prowadzonej działalności*, „Roczniki Naukowe Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu”, 15 (3), 2013.
- Balina R., Kowalski O., Różyński J., Malesa K., *Trends in Polish cooperative banking sector as seen by its management*, *China-USA Business Review*, 13 (3), 2014.
- Bąk M., Kulawczuk P., *Spółeczna odpowiedzialność instytucji finansowych*, Warszawa 2009.
- Borkowski B., Dudek H., Szczęśny W., *Ekonometria. Wybrane zagadnienia*, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2003.
- Campbell D., Moore G., Metzger M. *Corporate philanthropy in the UK 1985-2000: Some empirical findings*, „*Journal of Business Ethics*” 39(1/2), 2002.
- Cannon T., *Corporate responsibility*, Pitman Publishing, London 1992.
- Carroll A.B., *Managing ethically with global stakeholders: A present and future challenge*, „*The Academy of Management Executive*” 18(2), 2004.
- Chemmanur T.J., Fulghieri P., *Investment bank reputation, information production, and financial intermediation*, „*Journal of Finance*”, March, 49(14), 1994.
- Dobre partnerstwo - teoria a praktyka: jak instytucje finansowe budują współpracę na korzyść lokalnych społeczności*, Instytut Jagielloński, Warszawa 2014.
- Grabiński T., Wydymus S., Zeliaś A., *Metody doboru zmiennych w modelach ekonometrycznych*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 1982.
- Korenik D., *Odpowiedzialność banku komercyjnego. Próba syntezy*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2009.
- McDonald L.M., Rundle-Thiele S., *Corporate social responsibility and bank customer satisfaction*, „*International Journal of Bank Marketing*”, 26(3), 2008.
- Miles L.S., Munilla M.P. *The corporate social responsibility continuum as a component of stakeholder theory*. *Business and Society Review*, 110(4), 2005.
- Starzyńska W., *Podstawy statystyki*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2006.
- Szambelańczyk J., *Banki spółdzielcze w Polsce w procesach zmian systemowych*. Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2006.

Hausner J. (red.), *Przedsiębiorstwa społeczne w Polsce. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Abstract

Internal determinants of pro-social activities of cooperative banks in Poland

The main purpose of the research was to determine the internal factors characterizing the amount of support provided to local communities in the framework of corporate social responsibility (CSR) activities by Polish cooperative banks. The research was carried out on a group of 56 co-operative banks, which accounted for nearly 10% of all co-operative banks operating in Poland. Based on the conducted research, it was found that the social activities of co-operative banks were determined primarily by the size of the bank. In addition, it was found that cooperative banks make decisions on the amount of funds transferred for social purposes based on the current situation (ie current profit, credit debt size and number of customers) and taking into account the financial security expressed as the level of the solvency ratio from the previous year.

Keywords: pro-social activities, cooperative bank, internal determinants, efficiency